

Budapestre vonatkozó ujságcikk

Osztályozás

341.38

Szerző: Gyetvai F.

Cím: Haza, új világot építeni a romok fölé

Hely

Idő

"1918"

Forrás: Veznava

Bp.

(Hely)

1918. XI. 22.

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Old)

Haza, új világot építeni a romok fölé.

*
Leszerelő és hazasiető katonák tízezei a pályaudvarokon. — Takarodó. — Álmek a jövőről.

Amikor hosszú évtizednek tetsző négy évvel ezelőtt belekergettek bennünket a könny-, vér- és tüztengerek poklába, amikor még nem tudtuk, hogy akkor, ott a Szávánál elhangzó első ágyuszó mennydörgésével öt évig tartó világégés zuhan le a földre, kevesen sejtették és kevesen mondták azt, ami most bekövetkezett: hogy romokon állunk és az érzés, amivel az világépítésnek neki kell indulnunk, nem a rombadőlt világnak gyilkolni induló hazug mámor, hanem a teremtő munka komoly hite, akarata és eslekvési vágya.

És az embereken, akik most a világ mind a négy tájának a halálmezőiről jönnek megmenekülten a vérzivatarból, az a szótlán komolyság tükröződik, amely leszámol a történetekkel, elveti a múltat és minden gondolatát a jövő felé fordítja.

Elpusztult otthon a házam, amíg én oda voltam: — helyre fogom hozni. A feleségem és a gyermekeim elhanyagoltak voltak, sokszor éheztek és fáztak: — mindent újra teremtek a számukra. Nem szántotta, nem vetette senki a földem: — helyrehozom azt is. Nekem földem sem volt, sokmilliónyi magammal: — földhöz kell jutnom. Gonosz és ostoba volt a múlt,

a mások, az urak uralkodó multja, amely engem kitagadott igazságból, jogból és kenyérből, az emberséges életből: — most mássá, jobba, igazságosabbá teszem az új világot. Eddig hazudtak nekem azokról, akik ezt az igazságot hirdették, akarták és bitangoknak mondták őket: — most kezét szorítok ezekkel a hazátlanokkal és együttes erővel, a munka óriási vállait feszítve neki, fogunk hozzá az új haza, a dolgozók hazája megteremtéséhez és elfoglalásához.

*
Ilyen gondolatok röpködnek előttem, miközben az öt éves pokolból jöt rongyos emberek sok tízezeit végignézem a pályaudvarokon.

Soha ilyen népesek még nem voltak ezek a pályaudvarok. Öt év előtt, a világ mind a négy irányába, a gyilkos mezőkre szétszórt nép új vándorlása ez.

Végre nagy, szabad lélegzetet vehettek, hogy lerázzák a mellükről az öt éves gyilkolás főtogató rémét. Végre eldobhatták a fegyvert, hogy újra a teremtő munka eszközei felé nyuljanak. Végre megszűntek a hidegben és sárban, hóban és jégben künn lakó, szenvedő és egymásra uszított embervadok lenni. Hazajöhetnek; tisztára mosni magukat a piszoktól és vértől, földel alatt lakhatnak, tiszta ruhát ölthetnek, emberek lehetnek újra, egészen újra szülőttén, *ellenértéket kérve és követelve a hozott áldozatokért.*

*
Csupa katona mind, aki most a pályaudvarokon nyüzsög. Jönnék és mennek. Jönnék:

Ukrajnából, Nagyoroszországból, Galiciából és Csehországból, Nagynémetországból, az ison-zoi, piavei pokolból és Albánia maláriás halálvidékeiről. És mennek: haza, haza. Mindnek az arcán ez a gondolat tükröződik és mindnek az ajkán ez a szó mozog: haza, csak haza. A faluba, a városba, az öt éve elhagyott házba, lakásba, feleséghez, várakozó gyermekekhez.

Nem is nagyon törődnek azzal, hogy hogyan, Jönnék például a nyugatira az olasz front-ról teljesen kifosztott katonák ezrei és ezrei. Klagenfurtban, Pettauiban, Innsbruckban és Bécsben, minden osztrák állomáson a vonatknak szegzett gépfegyverekkel várták őket az osztrákok és a fegyvertől, hátizsáktól kezdve mindent elszedtek tőlük. Van olyan köztük, akitől még a rajta lévő felső kabátot is elvet-ték, úgy szereztek utközben másikat.

De azért, emiatt elkeseredve nincsenek. Csak megállapítják: így volt és így volt. Mindent megenyhít és mindent pótol a gondolat: béke van, haza, mehetnek, új világba mehetnek haza.

— Hallottak-e valamit a forradalomról? — kérdezem őket.

— Hallottunk. Tudjuk. Csak mi itthon lehet-tünk volna. Régen vártuk mi már azt — hang-zik innen is, onnan is.

Sorba állnak. Népörség tartja fenn közöttük a rendet. Nem is nagyon kell rendet tartani. Csöndesen, komolyan önmaguk szedik önmagukat rendbe. Mennek egyenként be az érke-zési oldal várócsarnokába, ahol künn az ajtók

előtt három taborn konyha főzi a fekete kávé, másik az ebédet. Kenyeret és lekvárt is kapnak hozzá. Németek, szerbek, olaszok is gyűlnek közéjük. Azok is kapnak és nincs egy is, aki csak a haragnak, ellenséges érzésnek csak a legkisebb árnyalatával nézne rájuk.

— Testvér — mondja az egyik rongyos, megtepett magyar a háta mögött álló olasz katonának. Azt akarja neki mondani, hogy a lába fáj, meg ne taszítsa. Az olasz megérti a jeleket, elmosolyodik és hátrál, visszaszorítva a többit is.

Amikor elköltötték a feketét vagy a lekváros kenyeret, özönlenek át a pályaudvar másik oldalára, várni, lesni ki-ki az arrafelé induló vonatot, ahova ő szeretne minél előbb eljutni.

Sehol rendezavarás. Lárma sincs. Csöndesen és komolyan, biztosan csak belső remegéssel várja mindenki az otthoni, szép ujjászületés nagyszerű pillanatát.

*

A keleti pályaudvaron már aránytalanul hatalmasabb embertömeg szorong és hullámoz, kint a pályaudvar előtt is és bent a folyosókon, meg az üvegesarnok alatt is.

Erkező és induló vonatok szakadatlan egymásutánja. Katonát hoz és visz mind. Itt-ott látni csak a szürke tömegben egy-egy polgári utast.

Az érkező katonák a nemzetőrség katonáinak sora között mennek keresztül. Akinél fegyver van, a nemzetőrség elkéri és egy halomra rakják, hogy azután elszállítsák onnan.

Az indulási oldalon egy másik őrség: végignézik a katonák holmait, nincs-e köztük, ami nekik otthon nem szükséges, csak pusztulásnak szolgáltatnák ki. Ezeket elveszik és összegyűjtik.

Itt is kapnak meleg ételt. Aki hozzáfér és aki már a legrégebben nem evett meleget. Kenyeret is osztanak, meg fejenként két-két cigarettát

— Honnan? — kérdezem az egyik katonát, aki tiz-, huszadmagával a vonat tetején ül.

— Aslágó mellől.

— Hova?

— Aradra.

A másik Csongrádra, a harmadik Szabad-

kára, szanaszét az Alföld városaiba és falvaiba. Soknak fehér rózsza, soknak piros szalag van a sapkarózsája helyén.

— Örülnek?

— Örülünk hát: — mosolyogja el magát az egyik. Mosolyában van egy kis: „mi közöd hozzá”, egy kis bizalmatlanság. A többi hallgatásában pedig sok komolyság és jövőbe gondolás.

Végig az egész aradi vonat teteje zsufolva katonával. Nem is szólva arról, hogy bent a kocsik, a lépcsők, az ütközők mennyre tulzsufoltak.

A perronokon véges-végig tömött hullámozása az embereknek

*

Mielőtt még az aradi vonat elindulna, valahol a hátsó perron végén hirtelen fölharsan egy katonatrombita: a különös, vontatott melódiájú takarodót fujja.

A katonák összenéznek. Egyik-másik elmosolyodik, a többi csöndesen, komolyan hallgatja. — De régen vártuk — mondja csöndesen az egyik.

Csak ennyit mond. A többi pedig ennél többet, sokkal többet gondol.

A vonat elindul.

Itt-ott éljenzés hangzik a vonat tetejéről. Nótába is fog némelyik csoport, amelynek hangjai azután elvesznek a távolodó vonat dübörgésében.

*

Egy helyen, kint a hátsó perronon tíz-tizenöt ember csoportba verődik. Beszélgetnek. Valamennyien a holnapról, azután a távolabbi jövőről.

— Kipihenem magam, azután dologhoz látok — mondja az egyik.

— A feleségem írta, hogy a tetőn már becsurog az eső. Megnádalom, kitatarozom — mondja a másik.

— Ha az idő engedi, még fölszántom a földem tavaszi alá — tervezgeti a harmadik.

— Azt mondják, mi is kapunk majd földet — mondja egy földnélküli ember.

És röpködnek köztük a gondolatok, a jövőre vonatkozó tervek és ahogy egybefolyik a sok terv, gondolat, mintha a szebb jövő kibontakozó és megvalósuló álma volna.

Gyetzai János.